

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

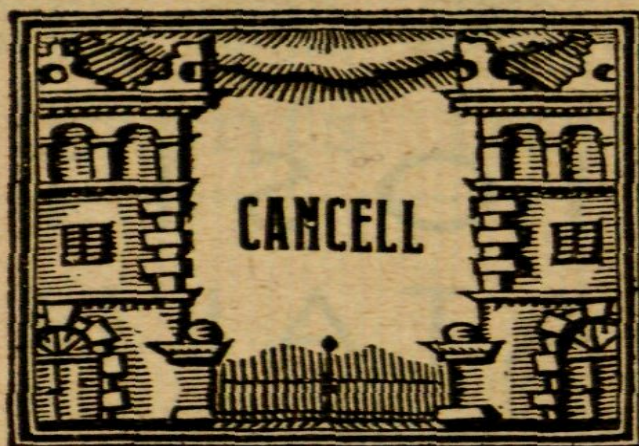
P R E U :

Número corrent	25 cèntims
Subscripció semestral	6 pessetes
Subscripció anual	10 pessetes

S U M A R I

Cancell, pàg. 354. - Aforismes i proverbis, pàgina 356. - Nostra Premsa, pàg. 357. - Una locució popular, pàg. 359. - Evocació vora la mar, pàg. 360. - El riu Ripoll, pàgina 361. - Corrandà, pàg. 364. - La comarca més petita i la més poblada de Catalunya, pàg. 365. - La població de Catalunya per Vegueries, pàg. 365. - Catalans notables, pàg. 366. - Anecdolari català, pàgina 368. - Una locució popular, pàg. 369. - Joc de paraules, pàg. 369. - Cançons populars, pàgina 370. - Les muntanyes de Catalunya, pàgina 372. - Corrandà, pàg. 374. - De la col·lecció d'aquarel·les catalanes, pàgina 375. - Margarideta, pàg. 376. - Corrandà, pàg. 377. - Pro «Museu Folkloric de Catalunya», pàg. 378. - Art als pobles de Catalunya, pàg. 379. - Era ma vida un greu dolor, pàg. 380. - De no entendre el que es parla, pàg. 381. - Entreteniments Instructius, pàgina 384.

D'Excursionisme *

II

SOM del parer, creiem fermament, que per corregir o esmenar deficiències o defectes, ens és necessari, abans que tota altra cosa, conèixer o saber d'on prové o radica el mal. Solament així podrem aplicar el remei amb eficàcia. Altrament, per més que ens entestem, no aconseguirem resultats positius.

Dèiem, fa algunes setmanes, en aquest mateix lloc, que l'excursionisme, com totes les coses humanes, no és pas perfecte. La nostra afirmació anava seguida d'una breu explicació mitjançant la qual deixàvem exposada una de les tares, al nostre entendre la més arrelada, de l'excursionisme català.

D'uns anys ençà, l'excursionisme ha pres gran volada a casa nostra. En els seus rengles hi ha ingressat bona part, un tant per cent considerable, de jovent amant de respirar aires sanitosos, de conèixer més i més. No tothom, però, ha volgut tenir en compte les normes més elementals per les quals ha de regir-se tot bon excursionista. La majoria les ha deixat de banda, lliurant-se per complet a llurs conveniències personals. Vet ací, doncs, com sense pensar el suficient, procedint amb manifesta inconsciència, deixant-se endur per les fal·leres pròpies de la joventut, hem vist, hem tingut ocasió de constatar, una sèrie d'imprudències de les quals ben sovint n'han sortit perjudicats els propis autors. Incendiar-se part d'un bosc per la negligència d'uns excursionistes que no apagaren el foc una vegada servits d'ell; caure des

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

* Vegeu, si us plau, en el número 81 de **CURIOSITATS DE CATALUNYA**, corresponent al 14 d'agost proppassat, el primer d'aquests breus articles.

de dalt d'un arbre en el qual s'hi pujà per tal d'abastar un niu o lligar-hi una corda; estimbar-se pel sol fet d'haver volgut escalar, sense comptar amb la capacitat necessària, determinant penya-segat; sofrir una seriosa indisposició motivada per una assolellada; intoxicar-se greument per haver menjat qualque fruit no comestible o en males condicions...

Tota persona excursionista, que veritablement tingui afició a l'excursionisme, que el senti i que tot sentint-lo el practiqui, hauria de voler aprendre dels vells excursionistes, dels veterans, dels que de l'excursionisme n'han fet un culte i de la Naturalesa un temple.

Sortosament per a nosaltres, l'excursionisme català compta amb una sèrie de volums pertanyents a destacades personalitats, força conegudes i de renom, la signatura de les quals és força rellevant en el món excursionista.

De la mateixa manera que per a esdevenir fadrí en qualsevol ofici, és necessari, altament imprescindible, cursar estudis més o menys preliminars, opinem el mateix referent a l'excursionisme. Perquè, no ho oblidéssim pas, l'excursionisme és un esport i, com tots els esports, posseeix les seves normes, les seves regles. Cal, doncs, fer-hi coneixença, no deixar-les passar per alt ni considerar-les supèrflues.

Sortir a fora, anar al camp a fer una fontada, caminar pel sol gust de caminar, haver fet tants i tants quilòmetres només per poder dir després que s'ha passat per un reguitzell inacabable de pobles, equipar-se amb sabates clavetejades, motxilla calaixera, pantalons de muntar i bastó de punxa..., tot això no justifica anomenar-se, qualificar-se, excursionista.

L'excursionista, l'excursionista veritat, ho és no pas per la seva indumentària, sinó pels seus coneixements, per la seva vocació, pel seu amor a la Natura, al paisatge... La persona excursionista és ben educada, instruïda, culta, servicial... No es dóna a conèixer pel seu baladrejar, ni es distingeix malparlant... Estima, sap estimar el que veu, el que trepitja. I ja se sap que qui estima pregonament, sap respectar la cosa volguda.

Si tothom que practica l'excursionisme comencés per interessar-se en voler conèixer-lo a bastament, l'esport de referència es veuria sanejat extremadament de totes les tares, defectes o deficiències que en l'actualitat tant l'enlletgeixen.

FREDERIC BALLIRANA.

AFORISMES I PROVERBIS

Llaminers i menjadors, no són els més vividors.

Qui és boig de natura, ja no es cura.

Qui roba, no duu roba; qui fa caritat, pertot ne troba.

Terra de bruc, terra de poc suc.

Qui compra i ment, sa bossa ho sent.

Qui té el rellotge avançat, sempre, sempre fa tard.

Llop amb pell d'ovella, mai no porta esquella.

De la gran pujada, la gran baixada.

No hi ha barber mut, ni músic tossut.

Val més bona fama, que bona cara.

Hisenda de molts, se la mengen els cargols.

Quan el blat rogeja, la dalla neteja.

Paciència és una pasta, i més en té qui més en gasta.

Llàgrimes de dona, no sempre són veritat.

Ni costums tenen disculpa, ni l'edat pot tenir culpa.

Què és més negre que un tinter? El cor d'un usurer.

Els gegants, fan moure els infants.

Menjar i beure assentat, i dormir de costat.

Qui quan pot no vol, quan vol no pot.

Ja et conec, herbeta, que et dius marduix.

En temps de fred, val més capa que barret

Qui no es cansa, ve que n'alcança.

Els uns neixen amb estrella, i altres amb esquella.

De les rialles, vénen les ploralles.

No diguis mal del dia, que passat no sia.

Qui treballa, té gra i palla.

Qui bé farà, bé trobarà.

Si la dona no estalvia, no en tindràs per malaltia.

Qui de jove gasta el ral, quan és vell va a l'hospital.

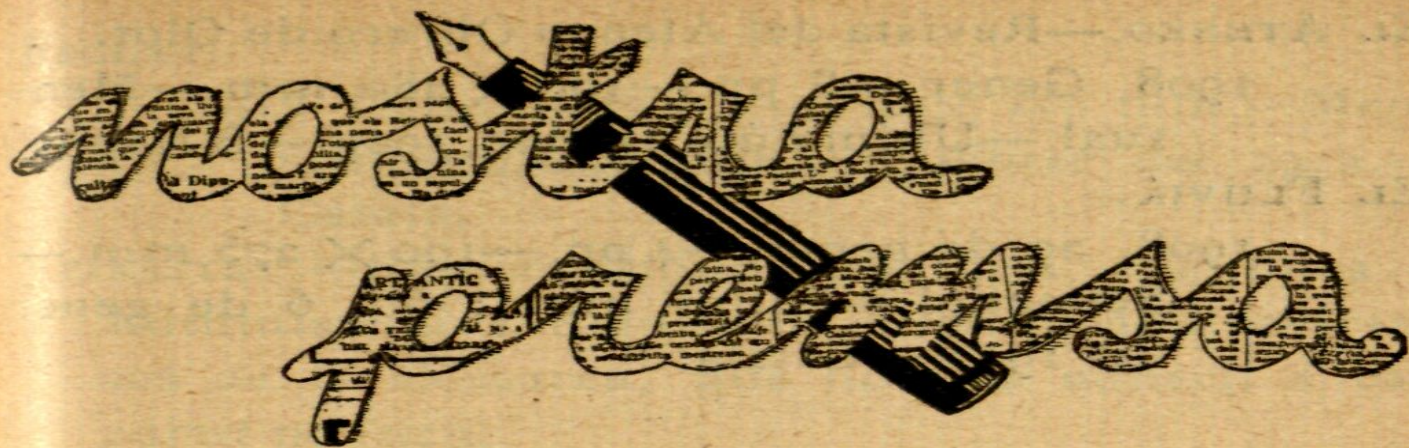
Si vols ésser ben casat, casa't pel veïnat.

Fes bé i no facis mal, que altra cosa no et cal.

Qui no arrisca, no pisca.

Quan né passen, fan de bon agafar.

Recull de F. ALAVEDRA.

Prensa Comarcal

XII

OLOT

(Continuació)

EL MONTANYENCH.—Setmanari portaveu de la Agrupació Catalanista d'Olot y defensor dels interessos de la Comarca.

1902. 12 d'octubre.—4 pp.—300 X 400 mm.—

Ultim núm.: 39, 28 juny, 1903.—Català.

BOLETÍN DEL SINDICATO AGRÍCOLA DEL PARTIDO DE OLOT.

1903. 15 de febrer.—8 pp.—175 X 250 mm.—

Mensual.—Ultim núm.: 148, maig, 1915.—

Bilingüe.

REVISTA INDUSTRIAL.

1904. Gener.—8 pp.—190 X 280 mm.—Men-

sual.—Ultim núm.: 25, gener del 1906.—

Català.

REVISTA OLOTINA.—Publicació mensual.

1905. 15 d'abril.—32 pp.—150 X 220 mm.—

Ultim núm.: 221, 31 desembre, 1908.—

Català.

FULLA SERÁFICA.

1907. Agost.—8 pp.—140 X 220 mm.—Men-

sual.—Des del número 69, d'abril del 1913, últim publicat a Olot, passà a publicar-se a Barcelona.—Català.

EL ATENEO.—Revista del Ateneo Obrero de Olot.

1908. Gener.—8 pp.—190 × 280 mm.—Men-
sual.—Ultim núm.: gener, 1909.—Bilingüe.

EL FLUVIÁ.

1908. 29 de gener.—4 pp.—190 X 275 mm.—
Setmanal.—Ultim núm.: 50, 6 de gener
del 1909.—Català.

Any II

• Nama 28

EL Montanench

SETMANARI PORTA VOZ DE LA AGROPACIO CATALANISTA D'OLDT Y DEFENSOR DELS INTERESSES DE LA COMARCA

PERA SUSCRIPCIONS Y ANUNCIOS dirigidos a la

Olot 12 de Abril de 1903

Pagos de suscripción:

Ce any.	..	...	...	\$75	Pagos...
Semestro.	..	...	...	\$36	"

Pago adelantado.

NOSTRE PROGRAMA

[illegible]

En consecuencia, publica la Dirección noticiosa el contenido oficial y, en caso contrario, bota los que a Culturas desconocen, carecen de publicidad, valores Cien catalanes, no solo para estimular a estos, sino en forma directa, sino por que con respecto a la organización de la cultura, el Estado no tiene ninguna responsabilidad. En la práctica, el Estado no tiene ninguna responsabilidad en la cultura, sino en la forma de poder controlar a la formación del entendimiento general por lo que la responsabilidad formalmente puede ser la de los directores de Cataluña.

En consecuencia, publica la Dirección noticiosa el contenido oficial y, en caso contrario, bota los que a Culturas desconocen, carecen de publicidad, valores Cien catalanes, no solo para estimular a estos, sino en forma directa, sino por que con respecto a la organización de la cultura, el Estado no tiene ninguna responsabilidad. En la práctica, el Estado no tiene ninguna responsabilidad en la cultura, sino en la forma de poder controlar a la formación del entendimiento general por lo que la responsabilidad formalmente puede ser la de los directores de Cataluña.

En consecuencia, publica la Dirección noticiosa el contenido oficial y, en caso contrario, bota los que a Culturas desconocen, carecen de publicidad, valores Cien catalanes, no solo para estimular a estos, sino en forma directa, sino por que con respecto a la organización de la cultura, el Estado no tiene ninguna responsabilidad. En la práctica, el Estado no tiene ninguna responsabilidad en la cultura, sino en la forma de poder controlar a la formación del entendimiento general por lo que la responsabilidad formalmente puede ser la de los directores de Cataluña.

(Del manuscrito de la "Gaceta Catalana" del día 18 de marzo de 1907)

(Del manifest de la "Unió Catalana" del dia 18 de Maig de 1907)

REPUBLICANISME

Avuy'es dia de propaganda republicana y res tendriam que dirhi al's pre-
sents una Republica basada en l'ordre,
libertat, en la justicia y sostenida per
una bona organizació autonómica de
las regions.

En este mismo y alucinante que la República que vivirá a desmoronarse será la continuación del régimen imperant ab ab tots ses defectes y corruptelas, cambiant solamente el Rey per un President d'ells per un Monarca sense corona; i tanquís què se li donés què volgués, i tanquís què principi religiosus que son ben les ferres salvatordes de la moralitat dels pobles y qu'ensenyen nosaltres com el més precós llegit de nostres passats; sembla per fi quel dia que governar aquest país no és altra cosa que imitar la gestió efímera republicana d'Espanya, després d'haver engrutit més y més a las reglions.

Per la majoria dels que militen dins del Catalanisme, qu'és qui som d'entrament desplegada la bandera de la llibertat dels pobles, no'n espanta la demografia. Irist, hi havem d'esser sincers, tenim que confessar que no'n som ni molt menys. Però el nostre rei, el rei Felip V, per molta la forma republicana de la despatxada s'era adoptada per totes les nacions, quan arribava a certa persecució intel·lectual i moral. Però no'n volien arribar i desconfondre als republicans que per això s'afegien a la causa. Per això, desconfien a desconfondre la religió amb la política; ab els que fan una obra antiespècicament l'odi de classe.

ab els que mostren un empenyo ridícul en culpar més de lo accidental, com es la forma de govern, que de lo essencial que es la organizació de las regions, ab lo que sola podrán constituir una República fundada de forma que en el local que s'ha de constituir el poder no hi hagi cap revoltila la butada d'un general.

CARAMELLAS[®]

De part de baix de la casa pujava una colla d'alegre jovesalls, y al veure'ls l'amo y la mestressa, els llogats y las llogades y tota la gent de la masoveria endiumplada de festa anyal, corregué adelerada a rebre'ls.

En l'ora de la massa una bolina de gotxals es estovaven caramelles.

La vermellor de Nura barretjeras el nostre blavenciu de les seves brunes, les cintes multicolors de la ciacella guarnida ab pomis de violas tardanes y romaní florit, la floror de las primerencas fiores bocanans y l'explicidés hermona d' aquella diada de primaveu rubertia d' un sol majestuos qu' escampava prodigament arres reflectes de na daurada llum, tot, entrançament tot, feya alegria de gran festa.

Alegria que sentia totham menos una pobre joveceta de rostre bell y mäs hermosa d' Anima, que no estava pas alegre.

El cant de la colla Alegre va les collades.

sa van refrenant la pesada per las fondalitats
barbada ab en primers reflets de la auellet
que cantavan un himne a la naixent prima-
vera y l'antiga sentia en la montanya vi-
brant, armoniosa com las passades de can-
tars y d'organyes, qu'un mitj del silenci de
la boscoria existien un reflet de l'ay, que
cantava.

Una jovefeta de vint anys se presentava
l'era no per la vanitat de rumbejar el ves-
tibul qu' aquell dia estrenava, sinó perquè se
aburriria tota sola dintre la casa.

«Pobre Rosário, foyas lástima de vovêla,
tenda l' alma malalta! ei seu mal no l' cura
cap' medicina; ei tempo l' unich bálsamo que
suaviza las feridas del cor, no li porta pas
l' olvit, avana al revés, com mên vá mên li
peço».

[Pobre Rosal, qui l'ha vista y qui la veu
avans la noya garrida, la joveneta més di-
vertida de la costa, avuy la noya retirada
que s'consumeix tota sola, la joveneta des-
apuntada del món.

Las caramellas s' anavan sentint més fort que may.

«Quina impressió més desgastadora experimenta la Rosal al sentir-la era 'l primer any que hi mancava el seu aymat.

Mentres sentia les cordades meditar: que cosa és el mort — pensava — el seu aymat ja no s' en recorda; tuthom 'l ha oblidat, fins els que hi deyan que 'l estimaven; tuthom menes jo, qu' es ben cert que en el mort tuthom obvida, menes els qu' han estimat fonamental al primer amor.

Y triste y pensativa deya en silencio;—¡que se me en doren á mí d' aquellas camarillas que sin no las que jo vohdría; las que no baig de sentir más—y mientras s' anava fha aquellas consideraçones las llágrimas li vin gueren ala alla.

Lo que más le apesara es el pensar que
sus amigos morirán en la guerra, allí en tierra.

EL FLUVIOL.—Xiularà un cop cada setmana.

1908. 22 de febrer.—6 pp.—220 X 320 mm.—

Ultim núm.: 9, 17 maig del 1908.—Català.

CIUTAT. — Setmanari Nacionalista Republicà. Portaveu del «Centre Nacionalista Republicà».

1909. 18 d'abril.—8 pp.—150 × 220 mm.—

Ultim núm.: 124, 17 setembre, 1911.—

Català.

FULLA DEL PATRONAT.

1911. Maig.—4 pp.—140 X 220 mm.—Últim
número: 10, juliol del 1913.—Català.

**Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General**

ESCLAT.

1912 Gener.—12 pp.—150 X 210 mm.—Mensual.—Ultim núm.: 2, febrer del 1912.—Català.

VITALITAT.—Revista Olotina Literaria, Científica y Administrativa. Setmanari defensor dels interessos de la Comarca, que no està adherit a cap partit polítich.

1912. 7 d'abril.—4 pp.—320 X 440 mm.—Ultim núm.: 38, 22 desembre del 1912.—Català.

L'ULL.

1912. 23 de juny.—4 pp.—220 X 310 mm.—Ultim núm.: 29, 8 novembre del 1913.—Català.

EL FOLLET.—Setmanari polítich-humorístich y purgant, molt recomanat contra las irritacions de «L'ull».

1912. 29 agost.—4 pp.—220 X 320 mm.—Ultim núm.: 5, 21 setembre, 1912.—Català.

L'ULLERA.—Periòdich radical-satírich y anti-ullista.

1912. 31 d'agost.—4 pp.—320 X 220 mm.—Setmanal.—Ultim número: 2, 7 setembre del 1912.—Català.

JOAN TORRENT.

(Seguirà).

UNA LOCUCIO POPULAR

«*Estar tocat del bolet*»

Expressió familiar amb la qual es denota una persona desequilibrada o que perd l'enteniment. Suposem que en aquest cas, s'haurà pres la paraula bolet pel cervell, que ve a ésser, en relació al cos humà, com el barret o expansió fol·licular i més vistosa d'un bolet.

Evocació vora la mar

A l'amiga Pepita, afectuosament.

BELLA mar, planera i fina,
una ona bressa la nau
que el sol d'estiu il·lumina
i a la platja mor suau.

Ve a besar els peus d'una nina
que, estirada indolentment,
guaita el vol de la gavina,
deixant solt el pensament;

i als llavis hi té un somriure
i el garbí mou els seus rulls.
Fita a la immensitat lliure
l'atzabreia dels seus ulls.

I evoca de l'amic l'hora
que un mal fat se l'emportà
i el seu cor plora, que plora,
preguntant: quan tornarà?

EUDALD RIDAURA.

El riu Ripoll

(Acabament)

EL CURS DEL RIU

Per seguir el curs del riu, anem a trobar-lo al seu naixement en el pla de la Bauma; d'aquí, per terres magres, va obrint-se pas recollint les aigües per la part dreta el torrent de Salallossera; el lloc del seu aiguabarreig conegut per les Conques, més avall i a la dreta el torrent del Genescà, i ja format el riu, arriba a Sant Llorenç Savall, avui dit Ripoll del Vallès.

A la sortida del poble per la riba esquerra, té el torrent del Burg, després va prenent un caràcter més escaient i atractiu; si de primer es mostrava senzill, esquerp i insignificant, a cada pas, sense perdre aquella fesomia comarcal, esdevé més alegre i joganer... recolzant-se per la muntanya oferint cada vegada més el seu gai aspecte en les engorjades de bellesa encisadora a la llum solar.

Conèixer el riu Ripoll, després d'haver seguit els seus jocs entremig de paisatges captivadors, sabem veure-hi com és un factor preeminent en l'ordre material, determina la grandesa de la Pàtria que és el treball. Treballa entafurant la seva aigua entre molins i fàbriques que trobem afilerades des de Sant Feliu del Recó al terme de Castellar del Vallès per l'ampla vall passat la gran urbs de Sabadell, Barbarà i Ripollet.

Si a vegades diem que és poc el cabal d'aigua que porta, diem que és ben aprofitada amb la que s'extreu de les seves corrents subterrànies per tots aquests establiments industrials que hi té establerts. Heus ací els que pertanyen al terme de Sant Llorenç Savall. Molí de l'Agell i el de la Roca (Vall d'horta) aquests sense activitat. Al terme de Castellar del Vallès, la Fàbrica vella d'en Barata, coneguda també

pel molí d'En Cames, situada prop de la Font de la Riera; el molí del Pinyot, emplaçat al peu de la casa del Sabater nou; el molí paperer de Fonts Calents, Can Barba (o fàbrica de Can Toldrà); La Farga (no existeix); el molí d'en Boà; el molí d'en Busquets i El Rieral. Al terme de Sabadell, molí d'En Galí, molí d'en Mornau, molí Oriach, «Lanera Española», molí d'en Font, molí de l'Amat, molí d'En Torrella, fàbrica Buxó, tints de P. Alavedra i d'en Rubies, vapor Daniela, molí Xic, fàbrica nois Buxons, molí d'en Fontanet, fàbrica Grau, molí Tres Creus, fàbrica Tatxé, fàbrica Sabadell Tèxtil, can Quadres, molí de Sant Oleguer, i molí d'en Gall. Al terme de Barbarà del Vallès, hi ha el molí d'en Dou, el d'en Santos i el molí Vermell, i, finalment, situat en el terme de Ripollet, el molí d'en Xec.

En tot aquest conjunt de vida i d'activitat creadora en altres diferents aspectes podríem presentar la seva ruta a més de la seva natural bellesa, però limitem-nos al que fa referència a la seva conca respecte a la hidrografia, assenyalant els seus afluents més importants. Per la riba dreta aigües avall en el terme de Sant Llorenç Savall. Torrent del Genescà (esmentat), el de la Roca (per la Vall d'horta), el del Dalmau (riera seca). En terme de Castellar del Vallès, el del Sot de la Carda. En terme de Sabadell, el de Ribatallada o de Botelles, el dels Capellans. En terme de Sardanyola, el riu Sec, format pel de la Riereta i els torrents de la Batxuca i de la Grípia. En terme de Montcada, la riera de Sant Cugat, formada pels principals torrents, riba dreta torrent de Bosquerons, de C. Bova, de Can Gordi i el de Sant Medí; riba esquerra, torrent de Gurpalleres, de Can Magí i el del Castell (de Sardanyola).

Per la riba esquerra, el riu Ripoll té, en terme de Sant Llorenç Savall, el torrent de Salallossera, el del Burg (esmentats), el de Mascarell, el del Carner. En terme de Castellar del Vallès, el de Cadafalch, el de Turull, el de Canyelles. En terme de Sabadell, el de Can Bages i el de la Tosca, dit també de Can Moragues, i el Riutort. Entre Ripollet i Masrampinyó, el torrent Duran.

LA SÈQUIA MONAR

El rec que segueix el riu Ripoll, per tots els seus establiments industrials, és conegut per la *sèquia Monar*; la tradició atribueix la seva construcció als monjos de Sant Llorenç del Munt, per allà al segle x, època en la qual la història esmenta els primers molins i horts al costat del riu pagadors i tots els censals al dit monestir.

La *sèquia Monar* és una prova més, d'un riu industrial per excel·lència. Serveix per afirmar, també com de temps antic fins nostres dies, l'aigua, per a fer-li produir cavalls de força, ha estat sempre utilitzada.

PONTS EN EL RIU RIPOLL:

EL PONT DE LA SALUT DE SABADELL

De Sabadell, per la carretera de Caldes de Montbui, es travessa la cinta hortícola del riu Ripoll, pel pont anomenat de la Salut (nom del santuari).

La seva construcció va començar-se el 25 de gener del 1852 i fou acabat a darreries de l'any següent; fou de les més notables obres que es realitzaren en aquella època en el seu gènere.

Per fer-ne més esment, transcriurem el que diu en J. Baptista Vives: «Presenta una obra esbelta i sòlida, consta de set arcs de dotze metres de llum cada u, separats per pilastres de 2 metres de gruix. La seva alçada és de 18 metres i mig des de la base fins a la part superior de la barana, amb 132 metres de llargada i 5 metres d'amplada per a què puguin passar-hi còmodament dos carruatges. Està construït amb maons i pedra i calç del país, i part de pedra treballada procedent de les pedreres de Castellar del Vallès».

EL PONT VELL DE CASTELLAR DEL VALLÈS

A la sortida de Castellar del Vallès (abans dit Sant Esteve de Castellar) seguint l'antic camí cap a Terrassa o a *Castellar Vell*, es troba el pont anome-

nat de *Can Pèlacs* (nom d'una masia que està a poca distància i en la part dreta del riu Ripoll).

Aquest pont fou construït en 1808 per ordre del general Josep Manso, que li fou necessari per la guerra dels francesos, pel mal estat que es trobaven en aquells temps els camins.

Tenim notícies que tingueren de contribuir a la seva construcció, les poblacions de Terrassa, Matadepera, Sant Llorenç Savall (avui anomenat Ripoll del Vallès), Sentmenat, Sant Esteve de Castellar (anomenat Castellar del Vallès), Sant Pere de Terrassa (o sigui Terrassa).

Aquest magnífic pont està format de tres arcs de mig punt, un dels quals, molt petit, és el de la part esquerra en què hi passa la sèquia *Monar*.

ALTRE PETIT PONT EN EL TERME DE CASTELLAR DEL VALLÈS

Altres pont més petit, però de construcció semblant a l'esmentat anteriorment, és l'anomenat del *Brunet*, en el qual hi passa el camí vell a Sant Feliu del Recó, també era utilitzat per anar a Sant Llorenç Savall, seguint el curs del riu Ripoll.

Aquest fou construït per D. Joan Baptista Galí (a) Soris, de Terrassa, en 1832, per al transport de les llanes i demés gèneres a la seva fàbrica de Fonts Calents i viceversa, per a vèncer una sobtada penedent que allí existia *.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑE.
(De «Amics del Folklore de Catalunya»).

* Segons les notes que hem pogut precisar, gràcies a la «Història de Castellar del Vallès», del Dr. Antoni Vergés i Mirassó.

CORRANDA

Clavellet de nou mil fulles,
de cinquanta mil colors,
a cada fulla una lletra
tinc escrit el nom de vós.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

La comarca més petita i la més poblada de Catalunya

El Barcelonès, amb el seus 140'5 km.², ço que representa el 0'44 % de la superfície total de Catalunya (32.196 km.²) és la més petita de les trenta-vuit comarques en què un Decret recent dividí la nostra terra. Això no obstant, els set municipis que la integren, amb els seus 1.189.666 habitants (cens del 1936), alberguen el 40'7 % de la població total de Catalunya.

Heus ací el detall dels habitants que corresponen a cada un d'aquests set municipis:

Badalona	47.929	habitants
Barcelona	1.062.157	»
Esplugues de Llobregat	3.641	»
Gramenet de Besòs	16.670	»
L'Hospitalet de Llobregat	48.540	»
El Pla de Besòs	8.401	»
Sant Just Desvern	2.328	»
Total.	1.189.666	habitants

La població de Catalunya per Vegueries

CENS DEL 1936

Barcelona	1.590.709	habitants
Girona	293.292	»
Tarragona	174.881	»
Reus	129.464	»
Tortosa	121.250	»
Vic	119.262	»
Manresa	197.152	»
Lleida	230.270	»
Tremp	62.621	»
Total de població.	2.918.901	habitants

CATALANS NOTABLES

Eduard Vidal i Valenciano

A Vilafranca del Penedès, i el dia 7 de març del 1838, nasqué Eduard Vidal i Valenciano, que tant treballà per l'arrelament de la nostra escena, i que juntament amb Frederic Soler (Pitarra) pot dir-se fou l'iniciador del teatre català modern.

Estudià llatí i humanitats, i no deixant la seva afició predilecta organitzava entre els seus companys teatres d'aficionats.

Acabats els seus estudis en el seu poble nadiu, vingué a Barcelona a estudiar d'enginyer, matriculant-se a l'Escola Industrial; mes una malaltia de la vista, que als últims anys de la seva existència el deixà gairebé orb, l'obligà a suspendre, a meitat del curs del tercer any, els seus estudis, i es posà a fer de corredor de Borsa, però en va ésser poc temps, entornant-se'n a la capital del Penedès.

En 1859 escrigué, per a celebrar una festa popular, un quadre de costums titulat «L'aplec de Sant Pau», transformat després en sarsuela, amb música

del mestre Lamarca, amb el títol «Qui tot ho vol, tot ho perd», obra que s'estrenà a Vilafranca i fou molt ben acollida pels seus paisans.

En iniciar-se el moviment literari catalanista, veiem que Víctor Balaguer li publicà una poesia en el volum de «Los trovadors moderns». Des de llavors col·laborà en diferents periòdics i especialment els que admetien escrits en català.

Fou redactor dels periòdics barcelonins més celebrats d'aquell temps, com per exemple: «Un tros de paper», «Lo noy de la mare», «La Rambla», «La Pubilla», «La Campana de Gràcia», «L'Esquella», «La Bandera Catalana», i altres publicacions.

El seu primer drama forma època en els annals del teatre català. Fou el primer de costums de caràcter seriós, que trencava la trava bilingüe i serví de patró a les obres que constitueixen l'escena catalana. Té per títol «Tal faràs, tal trobaràs»; és en vers i consta de tres actes. Enumerar les dificultats amb què es topà l'autor del primer drama català no té fi ni compte, doncs no trobava còmics que li vulguessin representar el drama, ja que feien castellà i no volien estudiar una obra catalana; però Vidal, que, com aficionat que havia estat, sabia on hi havien els elements, anà a buscar-los en vàries companyies, decidí a altres, retirats de l'escena, a què hi tornessin, i a l'últim pogué presentar, la nit del 4 d'abril del 1865, sobre les taules del Teatre Principal de Barcelona, un conjunt d'actors de mèrit reconegut que li estrenaren «Tal faràs, tal trobaràs». El públic anà al teatre cregut que es tractava d'una comèdia de broma, i abans que s'acabés el primer acte tothom plorava.

El mateix any donà al teatre la comèdia «Tants caps, tants barrets», que agradà molt. A aquesta obra seguiren «La virtut i la consciència», «Paraula és paraula», i les peces en un acte «Tal hi va qui no s'ho creu», «¡Qui juga no dorm!», «La Castanyada» i «La barqueta de Sant Pere», que fou premiada als Jocs Florals del 1875, i altres.

En política militava al partit d'Emili Castelar, i per espai de setze anys representà el districte de Vilafranca i Igualada a la Diputació Provincial.

Compenetrat amb la labor artística d'En Josep Anselm Clavé, contribuí amb totes les seves forces al desenrotllament de les societats corals que aquell dirigia, i redactava la fulla literària «El Eco de Euterpe», que es regalava als concurrents als concerts.

L'elogi fúnebre que pronuncià a l'acte de l'enterrament de l'immortal compositor i la necrologia que va publicar del mateix, són dues peces literàries de gran valor.

En 1868 publicà un llibre de poemes originals, «Ramellets», i en 1893 un altre amb el títol de «Jocs i joguines».

Víctima d'un atac al cor, morí a Barcelona el 25 de febrer del 1899, essent traslladades les seves despulles al seu poble nadiu de Vilafranca del Penedès.

J. C. C.

Anecdolari català

A Barcelona hi havia els quatre cantons del Call, els quatre cantons de Bellafila, els Quatre Camins —allà on es creuen les línies carrilaires del Nord i M. S. A.— i els quatre Camins del carrer dels Banys.

Prendre una orientació entre tants cantons i camins era relativament fàcil, però trobar un Camins dels quatre del carrer dels Banys, ja era més complicat.

Un dia un senyor entrava a casa dels Camins i després d'esperar-se una miqueta, va sortir a rebre'l un senyor molt ben conservat.

—Bon dia. El senyor Camins?

—Quin demana? N'hi ha quatre.

—L'advocat.

—N'hi ha tres.

—Don Alvar?

—N'hi ha dos.

—I de savis, quants n'hi ha?

—Només un.

—Doncs, aquest.

—Servidor de vostè.

«*L'Aniversari d'En Colomer,
no ha malla ni diner*»

VA ésser en ús, aquest adagi, a Girona, en temps antics, el record del qual trobem únicament en un escrit de l'època en què tingué aplicació.

Sembla que en el segle xv, un tal Arnau de Colomer, prevere, segons creiem, de la nostra Església Catedral, li féu un magnífic present d'una rica llibreria d'obres de molt mèrit i de gran valor en aquell temps en què la riquesa literària anava escassa, fins per les poderoses collectivitats, abans de la introducció de la impremta. En compensació, segons sembla estipulada prèviament, el Capítol acordà celebrar un aniversari per l'ànima del donant, després de la seva mort. Havent-se fet més tard certa proposició d'idèntic caràcter, al mateix Capítol, per part d'un il·lustrat sacerdot que es proposava escriure alguns còdexs litúrgics, destinats a la pròpia corporació, existimant el valor dels seus treballs perquè li fossin aplicats certs sufragis, tingué d'ensopegar l'esmentada proposta amb grans dificultats, combinant-se, a la fi, el mode d'assegurar els rèdits del capital per mitjà de la paga efectiva del seu treball; car, vulgarment, es treia a collació la dita que serveix d'epígraf a aquesta nota.

Aquest episodi retrata al viu com són d'interessats els homes, en tots els temps.

ENRIC CLAUDI GIRBAL.

Joc de paraules

Una polla xica, pica, pollerica, camacurta i becarica, que va tenir set polls xics, pics, pollerics, camacurts i becaris; si la polla no hagués estat xica, pica, pollarica, camacurta i becarica, no hauria tingut els set polls xics, pics, pollarics, camacurts i becarics.

«*L'Hereu Riera*»

QUE per Sant Antoni
ballades hi hauran;
que per Sant Maurici
tot lo poble hi va.
Surten tres ninetes
del lloc de Llansà;
l'una en diu a l'altra:
—¿Qui em treurà a ballâ?
—A mi l'hereu Riera
que en sap ben dansâ.
La primera volta
ja les hi fa anâ.
La segona volta
la nova arribà:
—Pobre hereu Riera,
podes ben dansâ,
que la teva aimada
a la mort n'està.
Dóna un tom per plaça
barret a la mà:
—Dispensin, senyores,
que me n'haig d'anâ,
que la meva aimada
a la mort n'està.
Agafa el gambeto

i a Ripoll se'n va.
 N'arriba a la cas:
 —¿Cecília, com va?
 —Per a mi, Riera,
 per a mi mal va,
 que en tinc una febre
 que em cuida a matâ.
 Se'n gira endarrera
 se'n posa a plorâ
 —¿Què en plores, Riera?,
 no en tens de plorâ;
 tinc una germana,
 t'hi podràs casâ.
 Les joies que porto
 les hi podré dâ.
 La Verge del Carme
 li vaig demanâ
 que si m'adobava
 l'iré a visitâ—.
 Lo dilluns ja es lleva,
 lo dijous ja hi va
 a veure a la Verge
 que la va adobâ.

Temps de dansa

(De la collecció E. Martín).

Una de les variants de la cançó popular, de «L'Hereu Riera».

NOTA.—Recollida al Molí del Farrés, de Santa Maria de Besora, l'any 1879, per don Cels Gomis.

Les muntanyes de Catalunya

XLI

LA VERRUGA

EL punt de sortida d'aquesta excursió, és la vila de Ribes, i des d'aquest lloc inoblidable ens dirigim, per qualsevol dels itineraris ja anteriorment descrits, a Campelles.

Tanmateix, sortint del poble es revolta una barrancada del riberal que baixa dret a Angelats.

Després d'un quart, a l'Aiguabarreig de les Torren-teres, es troba un deliciós lloc fondal que s'hi reuneixen amb bonics saltants els torrents del Prat de Jou i de la Font Roja. En aquest tan pintoresc indret, s'hi troben molt properes unes delicioses fonts anomenades dels Allumaners, del Costal i de La Tosca.

Atravèssem la torrentera formada pel curs de l'aiguabarreig i emprenem una forta pujada entre boscos de pins, que ofereixen bells detalls, amb bellíssimes perspectives de llum i de color. Aquest bosc és comunal de Campelles, distant cosa de poc més d'una hora i mitja, i cada any es marquen els arbres que han de tallar-se. Els classifiquen en medrables i esterins, segons donguin fruit o no.

Pugem sempre entre el bosc, i encreuem els Plans

Baldrich, que formen un decliu suau de la muntanya. Tots aquests plans es troben magníficament arbrats i amb fresca vegetació, que donen l'aspecte d'ésser un formós Parc natural, degut als aliniaments dels arbres, que es perceben d'una manera perfecta. A la dreta d'aquest es divisen, redreçats i gairebé verticals, els encinglerats vessants del massís de La Verruga.

Anem pujant, i en el camí se'ns presenta el Pla de les Teuleries, situat a 1.575 metres d'altitud. S'hi troben algunes barraques i forns dels teulers, estant tot ell voltat d'exuberant vegetació, ensems que està completament herbat. Es troba en suau decliu que anem guanyant tot seguint-lo.

Passem per les Aigües de l'Infern. Es un ric i fresc manantial que brolla de la terra, veient-se ressorgir l'aigua del fons. D'aquesta forma d'emergió li ve el sobrenom d'Aigües de l'Infern.

Pugem sempre per entre l'entrelligat del bosc, i arribem, al cap de poca estona, al Pla de La Verruga, tot envoltat d'arbres. S'aixeca damunt mateix d'ell el recte vessant de la serra.

Des d'aquí pot fer-se l'ascensió pel dret del recte pendent pronunciat, on es frueix deliciosament d'emocions intenses; aquest pas es troba gairebé constantment barrat per boniques i espesses arbredes, i això fa que sigui altament deliciós; a voltes hi ha que passar mig arrossegats, degut al que havem dit. Si bé plau molt, cal remarcar que és bon xic fadigós.

Seguint el camí, aquest faldeja el bosc i puja sensiblement per estret viarany que revolta la muntanya per dessobre el Pla del Baell, on, entre els deliciosos camps de verdor, s'hi troben emplaçades les poques cases del petit poblet.

El camí es mostra més variat; tot voltat de roques, vol imitar una gola, i el paisatge es mostra més feréstec, amb un panorama deliciós.

Passem pel Portet. Es un coll enasprat entre grans roques; s'obre d'E. a O., i té a Ponent la Serra de la Verruga, i entre l'esquena un grup de rocs penyalosos, on s'hi troba l'anomenat Roc del Corb. El portet és un antic pas de contrabandistes, que es dirigien dret a la Collada de Prats, per eamins escabrosos, des

d'on es dirigien en busca o venda del contraban que venia a totes les nombroses valls de la comarca.

Domina el Pla esmentat bonics fondals, cims aspres i puntes agudes.

Seguint serrejant vers a l'Oest, arribem al cim de La Verruga, on es troben les despulles d'alguna antiga fortificació. Es troba a 1.640 metres d'altitud d'aquest lloc; podem contemplar la nostra excursió arribant-nos fins el cim de la Creu de Dalt, que passem seguint el fil de l'aspra aresta, amb estimballs a ambdós costats.

Un cop al cim, podrem gaudir amb més intensitat que a La Verruga, el bonic panorama que s'estén als nostres peus, i veiem tots els brancalls dels rius de la Vall de Ribes voltats pels cims alterosos que la circumden.

Aquesta excursió pot fer-se molt còmodament, fins i tot els que no han practicat l'excursionisme, i no han gaudit de les més pures emocions, perquè el seu recorregut tan sols ocupen unes 3 hores escasses, i es poden albirar amb relativa vistositat les carenes pirenenques i els seus cims de més renom.

* * *

Al proper número us parlaré d'una excursió a La Preste.

J. NADAL I RIBAS.

C O R R A N D A

Donzella: quan vós hi anau,
quan anau cap a la font,
quan hi anau portau la lluna,
quan tornau portau el sol.

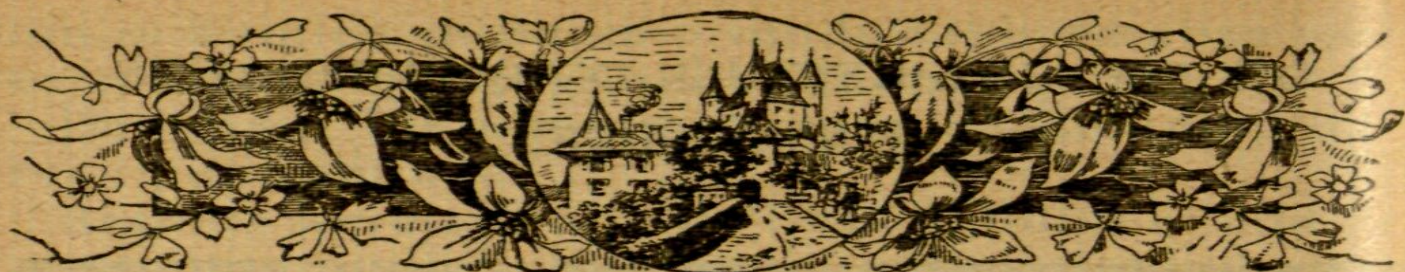
UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

DE LA COL·LECCIÓ D'AQUAREL·LES
CATALANES

La Catedral vella de la Seu d'Urgell.

*(Interessant nota pictòrica del natural,
per Llorenç Brunet, darrerament ad-
quirida per un pròcer català).*

Margarideta

(RONDALLA)

Això va passar un any per la fira de Sant Martí, l'anomenada fira gran de Perpinyà, que, degut a celebrar-se pel mes de novembre, era gairebé trista: sempre plovisquejava.

El sol és la joia, per aquell temps, al Rosselló; mes aquell any, s'amagava sota una tela grisa de núvols. Les fulles dels arbres anaven caient una a una, seguidament, com una pluja menuda.

Al matí, els vianants arrossegaven els peus dins de la fullaraca, tot fent fresa.

Quan el cel s'aclarí una mica, ja començà el moviment propi dels firaires, xarlatans, i barraques. Una d'aquestes era un pim! pam! pum!: consistia en tirar, per cinquanta cèntims, cinc pilotes per a fer tombar uns ninots grotescos que hi havia al fons de la mateixa. Cal sapiguer que la barraca era regida per una bonica noia catalana, prima i ben apuntada: Margarideta, es deia, i aquest nom era el seu únic prestigi.

I una noia, als dinou anys, no desitja més que un jove. Entre els que anaven a bracejar per a fer caure els putxinel·lis, n'hi havia un que semblava espavilat i vestia amb elegància, que li feia l'ullet: era En Josep.

Els dos varen simpatitzar; foren promesos després; i a la fi va fer-se el casament; i En Josep va passar amb la dolça Margarideta aquella portalada de ferro de la «Comunne» de Perpinyà, on tants n'vis hi han passat amb emoció. Molta gent mirava

la Margarideta, tan guapa i senzilla: «Quin tresor! Quina flor tan final!», exclamava. En Josep n'estava content.

Seguint el costum, En Josep va voler presentar la seva esposa als amics, companys i a tot el veïnat. Mes tots li giraven l'esquena. I això, per què? No els agradava, la Margarideta? Que no li veien la bondat del seu cor reflectida als seus ulls? Quina nosa els feia? I quan cercava, per a saber el perquè, la resposta era: «Per això».

—«Mes, per què?»

—«Per això».

La veritat era que la gent menyspreava la Margarideta, perquè havia estat una noia de la fira.

—«Es una noia honesta»; deia En Josep.

—«Així sigui. Però era una noia del joc de pilotes».

La Margarideta, tan bona minyona, estava desconsolada per aquest procedir de la gent; era senzilla, no havia fet res a ningú, pobreta!

En Josep l'aconsolà amb un petó i li digué: Hi han persones molt dolentes i àdhuc perverses. Si nosaltres féssim ostentació de riqueses, tots ens saludarien. Continuem amb la nostra humilitat, senzillesa i bondat. Ja vindrà dia que, aquesta nostra conducta, serà apreciada, i mentrestant no facis cap cas del mormolar del veïnat; mira, dona, la sort nosaltres la tenim: ens estimem amb tot el cor; aquesta és la vertadera felicitat...

H. CH.

CORRANDA

Clavellet de nou mil fulles
més altes que el claveller,
allí hi porto l'amor *firme*:
li porto i li portaré.

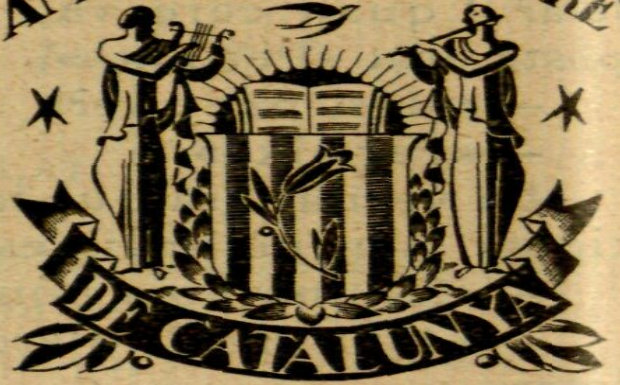
UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Pro «Museu Folklòric de Catalunya»

per

EL VELL FOLLET, de

AMICS DEL FOLKLORE

DEDIQUEM aquestes ratlles en Pro «Museu Folklòric de Catalunya».

S'estimen les antiguitats, les nobles com les humils, coses que estan fora d'ús i no entren al comerç quotidià, però adquireixen, en canvi, un altre valor, la d'ésser padrons del temps, testimonis de la vida passada. Cal tenir aquestes manifestacions aplegades per constituir una institució de cultura de tot el que han produït els pobles, perquè elles representen el millor del seu esperit.

Una prova palesada, uns exemples ens donen els diferents museus que tenim a Catalunya, i per aquest sentit i de relleu folklòric el de la vila de Ripoll, amb el seu Arxiu-Museu, que ha portat amb el bon zel i entusiasme el Dr. Tomàs Raguer. Uns homes, uns treballs, unes gestes, una petjada gloriosa que enalteix i bé demostra el que són les altes terres de la vella Catalunya.

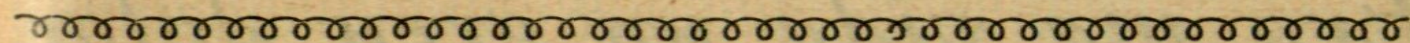
Vertaderament és així, començant amb aquestes tasques pot esdevenir-ne l'ajut per constituir el museu que ha de caracteritzar en diferents aspectes tota la nostra nacionalitat.

Són els museus comarcals on el folklorista o l'historiador pot fer el complement dels seus estudis; els museus comarcals no han de pretendre alta volada, és a les grans capitals on han de condensar-se totes les manifestacions d'ordre general.

Quan podrem tenir aquest museu folklòric de manifestació d'ordre general?

Cal, primerament, dedicar unes breus ratlles als dirigents de museus comarcals, que, en part, els podríem dedicar el present article. L'entusiasme tingut per la presentació de les belles arts i l'arqueologia, ¿podria existir molt bé, també, dintre la direcció o juntes de museus el mateix entusiasme per la presentació de la ciència del nostre poble que coneixem pel folklore? No volem pas dir que cal deixar a l'abandó tots aquells elements esmentats, però sí que volem dir, mentre hi sien, que igualment cal tenir el reconeixement i la representació (que falta hi fa) de totes les manifestacions populars de cada contrada.

Voluntats directives, per tenir-ne realitats de l'alludit, ¿els museus comarcals n'esdevindran d'ells el que ha de formar el d'ordre general el «Museu Folklòric de Catalunya»? Nosaltres fem vots pel seu esdeveniment. Continuarem la nostra tasca, esperem la vostra contesta...

ART ALS POBLES DE CATALUNYA

SADURNÍ D'ANOIA

Exposició d'aquarelles de la Comarca del Penedès.
(Notes pictòriques del natural,
per Llorenç Brunet).

Era ma vida un greu dolor

ERA ma vida un greu dolor
per no haver cap il·lusió,
fins que la gràcia d'un somrís
em féu conèixer ton encís!

I quan vingué de tu l'encantament
ja no em quedà dintre la ment
ni un rastre d'oblidança!

Restí corprès del rostre tan vistent,
que m'emmenà vers l'esperança
d'un somni fluorescent,
que no ha tingut acompliment!

Si el somni s'hagués fet realitat,
—oh puniment de la certesa!—
potser l'oblit hauria ja copsat
i la dolor també em fóra represat!

GUERAU MUTGÉ I SAURÍ.

De no entendre el que es parla

TANMATEIX l'empleu de la llengua que no és pròpia ha donat i donarà a lloc a «quid pro quos» ben graciosos. En tinc anotats alguns, dels quals vull fer participants als lectors de CURIOSITATS DE CATALUNYA.

A Linyola, a mig segle passat, hi havia un alcalde que es deia Antoni Batlle. Un dia va haver d'anar a Lleida, i el governador, pensant-se que aquell alcalde confonia el seu cognom amb el càrrec que exercia, li digué:

—¿Usted sabe cómo se llama?

—Antonio Batlle.

—Está en un error. Es usted «batlle» del pueblo, pero llamarse debe llamarse de otra manera. Vamos a ver; a usted le pusieron Antonio en las pilas bautismales; de su padre y de su madre heredó unos apellidos, que son los que ha de llevar usted. ¿Me entiende?

—Sí, señor.

—En ese caso, se llama...

—Antonio Batlle.

—¡No, hombre! Se llama Antonio, i es «batlle» del pueblo; pero lo que quiero saber yo es su apellido.

—Batlle...

—¡No, le digo! ¡Con estos payeses es imposible entenderse! Repito: Se llama usted Antonio; falta el apellido, y ya sabemos que es usted el «batlle» del pueblo. ¿Cómo se llama, pues?

—Antonio Batlle, y soy alcalde o «batlle» del pueblo.

Veient-se així atrapat, el governador, va dir sincerament:

—Entonces yo soy el que se equivocaba.

* * *

En temps de la guerra civil darrera, una de les columnes de tropa que passava sovint per la vila de Bellpuig, era la del general Arrando, el qual, valen-

cià com era, i a més a més trempat, era molt atès i benvolgut de tothom.

Posava a cal Capell, i de tant d'anar a la vila co-neixia molta gent.

Un dia acabaven de sopar i sent un gran avalot a l'escala, promogut per una dona que de totes passades volia veure el general. Li deien que era a taula i que no podia passar, però ella insistia en què sí.

Va desempellegar-se com va poder dels que li ho impedi- en i es presentà al menjador tota enfadada.

—*¿Qué te pasa, «Pedraques», que así chillas?*

—Miri, que m'han allotjat uns soldats que són uns murrís.

—*¿Qué te han hecho, pues?*

—Doncs, miri: que han acabat de sopar i m'han dit que volien que els ensenyés la cama.

El general, endevinant el malentès, no es pogué aguantar el riure.

—*¿Qué riu, qué riu? No els la vull ensenyar, la cama, ni el peu tampoc.*

—*¡Chè!, ¿però no saps que la cama és el llit?*

I tot va acabar aquí.

* * *

Una vegada l'alcalde i dos regidors del poble de Nalec van ésser cridats a Lleida.

El governadors'hi va entendre només que a mitges, puig que no entenien un borrall de castellà, i els va dir que per a una altra vegada calia saber la llengua oficial.

Surten i diuen:

—*¡Tanmateix pintem ben poca cosa! Esser de la justícia i no saber parlar en castellà... no pot anar ni en rodes! L'hem d'aprendre, vaja!*

—Ja sé com ho hem de fer.

—Com?

—Anirem al caporal de la Guàrdia civil!

—Ben pensat! —varen dir els altres dos.

Arriben al poble, i de les converses amb el caporal tots en van aprendre alguna cosa.

—Què has après tu?

—Jo, una paraula que diu tot sovint. Es posa la mà al pit i diu: *Nosotros...*

—Jo he après el que deia parlant de diners, que

es frega aquests dos dits i va dient: *Por el dinero.*

—Doncs jo també m'he fixat amb unes paraules que repetia moltes vegades: *¡Es natural!*

—Així estem massa bé.

Ve un dia que van haver de tornar de Lleida, i aquella bona gent va marxar descansada perquè sabia alguna cosa de castellà.

Arriben al peu de Ciutadilla i es troben un home estès a terra cosit a punyalades.

S'hi acosten, i en convèncer-se que era ben mort, un d'ells demana si era més convenient donar-ne part o continuar cap a Tàrrrega a prendre el tren.

—Si ens entretenim massa, potser farem tard —va observar un.

—Sí, sí, tens raó —afegí el tercer.

Estant en aquestes raons, passa per allí a la vora la parella de la Guàrdia civil que feia la seva ronda, i en veure tres homes davant d'un cadàver, els demana:

—*¿Quién ha matado a ese hombre?*

A la qual pregunta respon un de Nalec amb ènfasi i posant-se la mà al pit:

—*¡Nosotros!*

—*¡Hombre! —replica el guàrdia—. ¡Con qué desfachatez lo confiesa! Y vamos a ver. ¿Por qué razón lo han matado ustedes?*

—*¡Por el dinero!* —fa de resposta el que sabia aquesta frase. I per tal de donar-hi més força anava fent l'acció de comptar diners amb la punta dels dits.

—*¡Se habrá visto cinismo! Ya saben ustedes a qué se obligan. Nuestro deber nos impone el llevarles presos a Cervera.*

El tercer home de justícia de Nalec, que no esperava sinó que el guàrdia acabés de parlar, contestà com el més fresquet del món:

—*¡Es natural!*

I el natural fou que se'ls emportessin a la presó de Cervera i declarar allí, davant del Jutge de primera instància, sobre aquell crim que no havien comès.

Dit sigui en descàrrec d'aquella gent de Nalec d'aquell temps, que un conte ben semblant es conta en altres regions d'Espanya i de França.

VALERI SERRA I BOLDÚ.

Entreteniments Instructius

ROMBE

Substituir els punts per lletres, de manera que vertical i horitzontalment es llegeixi: Consonant, part de l'ocell, nom de dona, color i vocal.

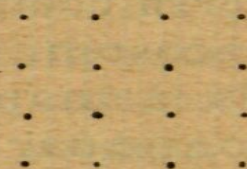
CONVERSA

- Saps que en Presas treballa?
- I de què fa?
- Del que ja t'he dit.

FUGA DE CONSONANTS

A .o .e .a.a..
.o .a.a.e. .e..e.

QUADRAT

Substituir els punts per lletres, de manera que es llegeixi, vertical i horitzontalment: fruita, lletra, poble català i punt cardinal.

XARADA

Ma primera i segona formen una part del cos, la tercera i la quarta és un signe del zodíac. I el total, si ho mires bé, és un animaló inofensiu.

FUGA DE VOCALS

Q.. m.nj. s.p.s
s. l.s p.ns. t.t.s

Solucions als "Entreteniments Instructius" publicats al núm. 83

Logogrif numèric: *Puigdàlber.*

Fuga de vocals: *Si l'ase duu picarol,
la somera també en vol.*

Tarja: *El marquès de Setcases, ex-difunt.*

Ambidextre: *Tell, llet.*

Quadrat: *Rata, aram, taló, amor.*

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA